Azərbaycan poeziyası

NƏBİ XƏZRİ

SEÇMƏ ŞEİRLƏR

qanun nəşriyyatı

“Qanun” nəşriyyatının “Azərbaycan poeziyası seçmə şeirlər” adlı yeni layihəsində bu dəfə Xalq şairi Nəbi Xəzri yaradıcılığından incilər təqdim edirik.

Kitab şairin oğlu Arzu Babayevin seçdiyi şeirlər əsasında tərtib olunub.

Nəbi Xəzri   AZƏRBAYCAN POEZİYASI SEÇMƏ ŞEİRLƏR
Bakı, Qanun Nəşriyyatı, 2023, 336 s.

Janr: fiction/şeirlər
Ölçü: 120x185 mm
Cild: qalın
Çapa imzalandı: 28.01.2023

Naşir: Şahbaz Xuduoğlu
Tərtib edən
və redaktor: Əyyub Qiyas
Texniki redaktor
və mətn dizaynı: Asifə Əfəndi
Qapaq dizaynı: Rafael Qasım

Qanun nəşriyyatı
İstanbul Copyright Awards-ın qalibi
Bakı, AZ 1102, Tbilisi pros., 76
Tel: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18
Mobil: (+994 55) 212-42-37
e-mail: info@qanun.az
www.qanun.az
www.fb.com/Qanunpublishing
www.instagram.com/Qanunpublishing

ISBN 978-9952-38-498-7

© Qanun nəşriyyatı, 2023

Bu kitabın Azərbaycan dillinə tərcümə və yayım
hüquqları "Qanun Nəşriyyatı"na məxsusdur. Kitabın təkrar
və hissə-hissə nəşri "Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında"
Azərbaycan Respublikasının Qanununa ziddir.

MÜNDƏRİCAT

Həmişə müasir şair........ 12
Azərbaycan........ 23
Söz........ 24
Çiçək........ 25
Kim deyər?........ 26
Kuzə........ 27
Yadına düşsün........ 28
Dünən deyildimi........ 29
Dost ömrü........ 31
Külək........ 32
İkilikdə........ 33
İllər və sahillər........ 34
Axtar sən məni........ 35
Bir sevgi gəmisi çatdı sahilə........ 36
Sənin üçün........ 38
Nar ağacı........ 39
Tufanlar çağırır........ 40
Şahid........ 41
Qonşuda qız sevənin........ 42
İstə........ 44

İlk qar 45
Ay Bakını görməyən 46
Bakılıyam mən 47
Duyğular 49
Təzadlar 52
Bizim səhvlərimiz 54
Mənim arxalandığım 56
Kəpəz 58
Salxım söyüdlər 60
Dinlə təbiəti.. 61
Gözəl qocalırsa... 63
Tökülərsə.. 65
Dünəndə qaldı 66
Asiman altında, torpaq üstündə 68
Bu gecə 70
Zəriflik.. 73
Ulu tanrım, şükür sənə 75
Toxum səpək ürəklərə 77
Nəvəm Vüsalın bağ düşüncələri 78
Ürək – ağıl.. 80
Nəyim varsa – mənimlədir 81
Barış taleyinlə.. 82
Ana, bayraq, vətən.. 85
Sənə.. 87
Kimdir 89
Şəklinə baxıram 90
Yetimlik 93
Söylə, bəs hardaydın 95

Dəniz, göy, məhəbbət 97
At, övlad və torpaq 101
Ən böyük faciə nə zaman olur? 105
İllər karvanım 106
Məhkum 108
Müşfiq evi 110
Kimin istəyi nədir 112
Kirayənişin 113
Şeir mənim üçün bir kainatdır 115
Yalan və həqiqət 117
Qadınsız ev 118
Ad günü – fəryad günü 120
Gecə... 123
Yuxular həyatdan daha gözəldir 125
Əlvida 126
Qaya üstdə tək palıd 127
Şuşanın yolları 129
Çəkin Qarabağdan qara əlləri 131
Qeyrət 133
İstiqlal marşı 135
Dəhşət nədir 137
Xocalıda ərik ağacı 138
Şuşa 141
Necə vidalaşaq, dünya, səninlə 144
Həm ölüm, həm əbədiyyət 146
Sən məni öldürdün, məni diriltdin 147
Niyə gecikdiniz, durnalar, niyə 149
Şuşa gəlir yuxularıma 152

Məhbəsdə yazılan kitab 155
Hacı zeynalabdin çilçırağı 156
Ana dilim 157
Ehtiyac 159
Nə kiçik görünür dağlar uzaqdan 162
Şeir həsrəti 163
On yeddi yaşın nəğməsi 164
Gecdir 166
Maral 168
Dağ və dəniz 170
Gələrmi, gəlməzmi 171
Qoca və cavan 172
Çinarlı məzar 173
Dərələr 175
Kim məni xatırlasa 177
Sən doğulan gün 179
Bəzən 180
Təkcə ümid qalsın 181
Sakit sətirlər 183
Arzumuz doğur 185
Görüşdük 186
Nar–nar 187
Dəniz löv 188
Yaz günü – novruz günü 189
Sən əgər 191
Dərdsiz adam axtarmayın 192
Eynək 193
Kimsəsiz bir ada istəyirəm mən 194

Hanı 196
Ay ürək.. 197
Sahil evində axşam 198
Durnalar qayıdanda 200
Səninlə getdi 201
Səni tanıdıqca... 202
Ulduzlar və sən 203
Tarixdən gələn səs 205
Nə umarsan 207
Şeir nədir mənimçün? 208
Əli çıraqlı 209
Göylə yer arasında... 211
Bu gün 212
Kiçik və böyük 213
Əgər “yox” deyirsə.. 215
O qara gözlər 216
Çal-çağır dünyası 218
Unutma 221
Səni görəcəyəm haçan Qarabağ? 222
Üfüqdən çəkilsin bulud.. 224
Şər qarışanda 226
Talesiz 228
Ömür gəmisi 229
Küsəyən 231
Görüş yeri 233
Sözün mənası 234
Qoruyam gərək... 237
Məni axtaranları axtarıram 238

Şəxs və şəxsiyyət 241
Kaş bilsin.. 242
Yolçu 243
Əziz dostum 245
Gedir 248
Bir il 250
Yalan 252
Öldü deməyin 253
Elə yazıram ki 254
Məşhur 255
Məşhur olmaq təhlükəlidir 257
Dünya qopmuşdu sanki 258
Oldum 260
Arılar bal çəkir şəkər tozundan 261
Şam yandı 263
Uşaq... Cavan... Qoca... 266
Ümman sahilində bir ümman sevda 267
Biganəyəm 268
Səninçün deyil 270
Tufan... Dəniz... Günəş.. 271
Qayıdan sevgim 272
Kimi nə gözləyir?.. 275
Bir gözələ.. 277
Səni sevən varsa 278
Ayrı sahillərin eyni dalğası 279
Medallı dilənçi 281
Tur dağında 283
Mükafatımdır 285

Şimşək işığında şam eyləyərkən 286
Şairə hörmət 288
Şeytanın etirafı 290
Bir daş altdan, bir daş üstdən 292
Necə adamlar var 294
Araz sahilində cavan bir gəlin 295
Vəsiyyət əvəzi 298
Xeyir və şər 301
Ağdərə 303
Qaranlıq tuneldən keçən qataram 304
Gözəl və gözəllik 306
Səttar möcüzəsi 308
Bulaq başında 311
Pərişan 312
Qızıl yelkən 314
Ay qələmim! 315
Günəş mənə nə dedi 316
Dan yeri qızaranda 318
Özüm üçün ağı 320
Gəldin sən 323
Tənhalığın elegiyası 325
Həsrət 327
Sizə salam olsun, mənə əlvida! 329
Yuxulardan yuxulara 332

HƏMİŞƏ MÜASİR ŞAİR

Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində xüsusi və mühüm bir mərhələni təşkil edən, XX və XXI əsrin milli ədəbi-mədəni mühitində müstəsna yer tutan, ədəbi-bədii prosesin istiqamətlənməsində və inkişafında əlamətdar rolu olan görkəmli ədəbi-tarixi və ictimai şəxsiyyətlərdən biri də şair, dramaturq, nasir, publisist, tərcüməçi kimi çoxcəhətli bir yaradıcılıq yolu keçən, özündən sonra olduqca maraqlı ədəbi irs qoyub gedən xalq şairi Nəbi Xəzridir.

Azərbaycan gerçəkliyinin ictimai-siyasi, mənəvi-psixoloji mənzərəsini, tariximizin bir çox olaylarını, insanlığın duyğu və düşüncələrini əks etdirən N.Xəzri ədəbiyyat və mədəniyyət tariximizdə öz işıqlı düşüncə və əməlləri ilə müasirlərinə və özündən sonrakı nəsillərə əhəmiyyətli dərəcədə təsir etmiş görkəmli sənətkardır və şübhəsiz, Nəbi Xəzrinin yaradıcılığı sovet və müstəqillik dövrü Azərbaycan poeziyasının parlaq səhifələrindən birini təşkil edir.

Zərif duyğular, incə hisslər, aylı, günəşli, ulduzlu düşüncələr, sevgililəri öz sahilinə səsləyən mavi dəniz, üstündə mavi səma... bir sözlə, nə varsa, maviliyə bürünmüş bir poeziya örnəyi... Rəngarəng hisslər, duyğular

dünyasında poeziyanın mavi rəngi. Bu, məhəbbətin, işığın, dənizin rəngi idi və ünvanı Nəbi Xəzri şeiridir. Bu, son illərin, deyərdim bütün zamanların ictimai-siyasi, mənəvi-ruhi burulğanlarından keçəcək mavi tülə bürünmüş Nəbi Xəzri poeziyasının mavi şəfəqləridir…

Şahidi olduq: ictimai-siyasi iqlim dəyişdikcə şairlər də dəyişirdilər... Unuduldu ki, şairliyin ən ali mərtəbəsi zamanın axarınca getmək yox, bəlkə, Zamandan ucada durmaqdadır. Nəbi Xəzri şeiri lap əvvəldən zamanın fövqündə dayana bildi:

Şeir mənim üçün bir kainatdır,
Onun ulduzları, günəşləri var.
Şeir mənim üçün sirli həyatdır,
Onun öz sevinci, öz kədəri var.

“Hər kəs xoşbəxt olur öz diyarında,
Əzizdir əzəldən öz yerim, – dedim.
Kaş xalq ürəyinin fəzalarında
Orbitə çıxaydı bir şeirim”, – dedim.

“Tənqidimizin vicdanı!” adlandırılan akademik Məmməd Arif vaxtilə “Ucalıq, genişlik…” adlı məqaləsində bu sözləri yazmışdı: “Nəbi Xəzrinin öz poetik aləmi, məcazlar, bənzətmələr, bədii ifadələr aləmi vardır. Bu aləmi o özü yaratmışdır və ona sadiqdir. Bu poetik aləm çox zəngin mənəvi aləmin – ideyalar, fikirlər, hisslər aləminin gözəl bir inikas formasıdır. Şairin mənəvi dünya-

sını mən dörd kəlmə ilə ifadə edərdim: ucalıq, genişlik, təmizlik, gözəllik. Nəbi şeirimizə dağların vüqarını, zirvələrin ucalığını, dənizlərin genişliyini, baharın, qarın, çiçəklərin təmizliyini, insan qəlbinin, sevgisinin, insana inamın gözəlliyini gətirmişdir".

Hələ məktəb illərindən şair olmaq istəyən Nəbi Xəzri "Günəş" adlı ilk ciddi şeirini 16 yaşında qələmə almışdı. Bu şeir sanki Günəş kimi onun yaradıcılıq yoluna işıq salır. 20 yaşında isə bir müsamirədə gənc şairin oxuduğu şeir böyük ürək sahibi Səməd Vurğunun nəzərindən qaçmır, istedadını kəşf edir və onu təkidlə 1945-ci ildə Yazıçılar İttifaqına üzvlüyə keçirir. "Çiçəklənən arzular" adlı ilk şeirlər kitabı 1950-ci ildə çap olunur. O, 1945–1947-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Universitetində, 1947–1949-cu illərdə Leninqrad Dövlət Universitetində, 1949–1952-ci illərdə Maksim Qorki adına Ədəbiyyat İnstitutunda ali təhsil almış, istedadına görə o dövrün Moskva və Ümumittifaq ədəbi mühitində hər kəsə müyəssər olmayan bir tanıtım sahibi olmuşdur. Bakı, Abşeron torpağının yetirməsi kimi Dənizi hədsiz sevdiyindən, xəzri küləyinin də insanlara dəniz ətrini bəxş etdiyinə görə 1958-ci ildə "Xəzri" təxəllüsü götürmüşdür.

Nəbi Xəzri poeziyasında zamanın dilemması, ziddiyyətləri və harmoniyası kamil şəkildə əksini tapırdı. Dünən və bu gün, tarixilik və müasirlik, ən ağrılı anlarda gələcəyə nikbin bağlılıq, ölümdə belə ölümsüzlük görmək, kövrək, incə notlar, həssaslıq onun poeziyasının ruhunu təşkil edir. Başqa sözlə, Nəbi Xəzri Müstəqillik illərinin ağrılı keçid dövründə, ictimai-siyasi kataklizm-